

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 26.11.2001
KOM(2001) 706 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET**

Syvende rapport om gennemførelsen af EU's lovpakke for telesektoren

{SEC(2001)1922}

1. SAMMENDRAG OG HOVEDKONKLUSIONER

Der blev sat en ny milepæl på Det Europæiske Råds møde i Lissabon hvad angår konvergens inden for den elektroniske kommunikationssektor i Europa. Stats- og regeringscheferne satte deres segl på overgangen til en **digital, vidensbaseret økonomi for Europa**, som siden har fået konkret form i handlingsplanen om eEurope. Man nærmer sig en ny milepæl nu, nemlig Europa-Parlamentets og Rådets vedtagelse af de nye lovrammer. Udgangspunktet for denne rapport er, at det nye regelsæt, som er udarbejdet med henblik på stadig mere **konkurrenceprægede og integrerede markeder**, skal være baseret på en fuldstændig og sammenhængende gennemførelse af den nuværende EU-lovgivning. Det nye regelsæt indeholder mekanismer, der skal sikre konkurrencen indtil det påvises, at de er blevet overflødige. Rapporten:

- fremlægger de vigtigste **indikatorer for markedet**
- ser nærmere på nogle af forudsætningerne for overgangen i relation til **de nuværende lovrammers gennemførelse**
- fokuserer på uløste **reguleringsspørgsmål**.

Hovedbudskabet er, at telesektoren er **i bemærkelsesværdig god form** på en generelt pessimistisk makroøkonomisk baggrund, og de nationale tilsynsmyndigheder fortsætter med gennemførelsen af lovrammerne, men der er fortsat en række **problemer med reguleringen af telesektoren** her lige før det nye regelsæts vedtagelse.

1.1. Markedsudvikling

Telesektoren er fortsat **en væsentlig vækstfaktor i den europæiske økonomi**. De femten medlemsstaters kombinerede markeder skønnes på omsætningsbasis at vokse til 218 mia. EUR ved udgangen af 2001, svarende til **en vækst på 9,5%**. Det er et fald på tre procentpoint i forhold til den reelle vækst i 2000, men er lidt mere end den forventede vækst på 9% i den sidste gennemførelsesrapport. Siden da har brugere og forbrugere fortsat kunnet **vælge mellem flere operatører** og drage fordel af **generelt faldende takster**. De **etablerede operatørers markedsandel fortsatte samtidig med at falde** på alle fastnetmarkeder.

I det følgende redegøres for hovedpunkterne i udviklingen:

1.1.1. Vækst¹

Segmentet, som oplever den hurtigste ekspansion omsætningsmæssigt, er endnu engang **markedet for mobiltjenester**, hvor omsætningsfremgangen ventes at andrage 22,3%, en stigning fra 67 mia. EUR til 82 mia. EUR ved udgangen af 2001. Det er lavere end vækstraten for 2000 på 38,1%, men højere end skønnet på 20%. Det er en lidt lavere vækstrate end i 2000, men højere end skønnet på 20%. Ved udgangen af 2001 forventes markedet for mobiltjenester omsætningsmæssigt at tegne sig for 38% af det samlede telemarked i EU. Dækningsgraden for **mobiltjenester** har fortsat sin kraftige stigning, og der har været betydeligt højere vækstrater i samtlige medlemsstater siden sidste år. **Antallet af mobilabonnenter er vokset med 36%** i Europa. Den gennemsnitlige dækningsgrad ligger nu på 73%, og i syv medlemsstater er dækningsgraden på 75% eller derover.

¹ Vækstskøn er baseret på European Information Technology Observatory (EITO) 2001

Fastnettaletelefone, herunder internetopkaldstjenester, tegner sig fortsat for den største EU-markedsandel med en skønnet andel på 51% opgjort efter omsætningen, men væksts-kønnet forbliver med 2,7% på 2000-niveauet. Denne procentdel skjuler imidlertid en støt vækst inden for taletelefoni og især internetopkaldstrafik opgjort i minutter, efterhånden som opkaldstaksterne falder.

Segmentet for datatjenester og faste kredsløb udgør 11% af markedet og den skønnede vækst andrager 3,8% i 2001.

1.1.2. Prisudviklingen

Konkurrencen medfører **generelt faldende priser for forbrugerne**. Prisen på langdistanceopkald hos de etablerede operatører er dalet med 11% i forhold til sidste år og 45% i forhold til 1998. Sammenlagt er den månedlige udgift til nationale opkald (lokal- og langdistanceopkald og faste afgifter) faldet fra 37,02 EUR i 1998 til 32,75 EUR i 2001 for privatkunder og fra 85,57 EUR til 68,54 EUR for erhvervskunder i samme periode². Prisen på internationale opkald hos de etablerede operatører er ligeledes faldet yderligere, med 17% for privatkunder og med 21% for erhvervskunder siden 2000.

Nye udbydere er i de fleste tilfælde **meget billigere**, i Tyskland tilbyder en ny operatør for eksempel priser der ligger 75% under den etablerede operatørs takst for langdistanceopkald, og reduktioner på op til 29% for lokalopkald. Nye operatører i Belgien, Frankrig og Spanien er mellem 36% og 56% billigere end den etablerede operatør for langdistanceopkald.

I medlemsstaterne går tendensen mod at fjerne eller reducere prisforskelle mellem opkald over forskellige afstande, dvs. priser på lokal-, regional-, og langdistanceopkald er sammenfaldende. Det er en positiv trend, da den viser, at **priserne nu begynder at afspejle de faktiske omkostninger ved tjenesteydelsen**.

Sammen med disse nedsættelser er der sket en stigning på 7% i den månedlige abonnementsafgift for privatkunder og på 3% for erhvervskunder. Det er på linie med behovet for at fjerne **prisforvridninger** på tilslutningsafgifter og vil være et incitament for nye udbydere på markedet, efterhånden som de etablerede operatørers krydssubsidiering fjernes. Som helhed er priserne på **lokalopkald** forblevet stabile i Europa.

1.1.3. Valg af operatør

Den stærke **konkurrence inden for telesektoren** fremgår tydeligt af det faktum, at hele befolkningen i tolv medlemsstater kan vælge mellem mere end fem operatører til langdistance- og udlandsopkald. Med hensyn til lokalopkald meddeler seks medlemsstater, at deres befolkninger kan vælge mellem mere end fem operatører.

Der har været en kraftig stigning i brugen af **fast operatørvalg** ud over en meget udbredt brug af forvalgskoder til nye operatører. Omkring 110 operatører i Europa kan benyttes til lokalopkald uden forvalgskoder og 214 til langdistance- og udlandsopkald.

² Priserne på offentlig taletelefoni og faste kredsløb er udtrykt i € -købekraftspariteter.

1.1.4. Markedsstruktur

Siden markedsliberaliseringen er **de etablerede operatørers markedsandel** opgjort efter detailomsætningen i gennemsnit faldet 10% hvad angår markedsandelen for lokalopkald, med ca. 20% for langdistanceopkald og med 30% for udlandsopkald. I én medlemsstat har den etablerede operatør en markedsandel på under 50% af detailomsætningen på udlandsopkald, mens det etablerede selskabs markedsandel udgør 60% i fire medlemsstater, og i tre medlemsstater udgør den mellem 70% og 75%. Mens de etablerede operatører har en markedsandel for lokalopkald på omkring 70% i to medlemsstater ligger den fortsat på mellem 90% og 100% af markedet i mindst ti medlemsstater.

Samtidig er **de førende mobiltjenesteudbydere**s markedsandel svundet ind siden 2000, så den nu ligger på under 50% af markedet i to tredjedele af medlemsstaterne.

1.1.5. Internetdækning

Internettets gennemsnitlige dækningsgrad i EU-husstande lå på omkring 36% i juni 2001. Sverige havde den højeste dækningsgrad med ca. 64% sammenlignet med lige under 12% i Grækenland.

I otte medlemsstater er man nået op på en dækningsgrad på over 41,5% i husstandene. Det svarer til den dækningsgrad man nåede op på i USA i august 2000³.

1.2. Udviklingen på lovgivningsområdet

Hvad angår EU-regelsættets **gennemførelse i den nationale lovgivning**, har tre medlemsstater indsendt lovgivning, som fjerner nogle af Kommissionens store betænkeligheder (Frankrig, Italien, Luxembourg). Den nationale lovgivning er blevet konsolideret i yderligere en medlemsstat (Grækenland), hvilket øger klarheden og den juridiske sikkerhed.

De **nationale tilsynsmyndigheder** udgør kernen i reguleringsprocessen, idet de udgør den kontaktflade, der er nødvendig i forbindelse med fællesskabsprincippernes gennemførelse så de svarer til de nationale lovrammer og markedsforholdene. I referenceperioden har tilsynsmyndighederne udvist stigende ekspertise og autoritet i tilsynet med sektoren. Resultaterne heraf ses tydeligt i markedet, hvor udvalget af tjenesteydelser og udbydere vokser støt og priserne fortsætter i nedadgående retning.

I nogle medlemsstater er arbejdet med at omstille tilsynsmyndighederne til konvergensen inden for det elektroniske kommunikationsmiljø allerede igangsat. I nogle tilfælde sker det ved at øge koordineringen med de nationale konkurrencemyndigheder eller ved at overføre beføjelser til tilsynsmyndighederne. Det øgede samarbejde mellem de nationale tilsynsmyndigheder på europæisk plan er en opmuntrende forløber til samordningen under det nye regelsæt.

Møder i forbindelse med udarbejdelsen af denne rapport viste klart, at ud over behovet for at finpudse og klargøre deres egne arbejdsmetoder er de **vigtigste spørgsmål**, som tilsynsmyndighederne står over for nu konkurrencen inden for adgang til abonnentnettet, især hvad angår bredbåndsforbindelser, opkaldstermineringsafgifter på mobilnettet, faste

³ Baseret på de seneste oplysninger, der blev offentliggjort af det amerikanske handelsministerium (US Census Bureau) i september 2001.

samtrafiktakster for internetadgang, prissætning og levering af faste kredsløb, generelle principper for takster og omkostningsregnskaber, og indførelsen af tredje generations mobilnet. Der er fortsat uløste spørgsmål hvad angår nummerering, forsyningspligt, anlægsrettigheder og gennemførelsen af databeskyttelsesdirektivet i national ret.

1.3. Hovedkonklusioner

Generelt kan det siges, at der fortsat er en række **problemer med reguleringen** af telesektoren på europæisk plan, samtidig med at markedet fortsat er dynamisk og implementeringen skrider frem. Det skyldes flere faktorer. De eksisterende lovrammer **anvendes endnu ikke fuldt ud i alle medlemsstater**, og de anvendes heller ikke **konsekvent i Fællesskabet**. Dertil kommer, at nogle af gennemførelsesforanstaltningerne på nationalt plan **ikke nødvendigvis er overensstemmende** med hinanden. Lovrammerne selv giver også de nationale tilsynsmyndigheder **et vist råderum på nogle områder**, og det har medført lovgivningsmæssige afvigelser i medlemsstaterne.

De vigtigste problemer vedrører følgende:

1. Konkurrencen om bredbåndsadgang i abonnentledet, herunder gennemførelsen af forordningen om **ubundet adgang til abonnentledninger**, der skal give højhastighedsadgang til Internettet. Kommissionen mener, at fremskridtene ikke er tilfredsstillende og at tempoet må skrues op, med mere engageret overvågning fra tilsynsmyndighederne, bindende frister og troværdige sanktioner. Kommissionen mener også, at tilsynsmyndighederne må skride til handling for at sikre, at nye udbydere tilbydes DSL-tjenester på engrosbasis og på ikke-diskriminerende betingelser.
2. Samtrafik, herunder **takster på opkaldsterminering på mobilnet og faste takster på internetforbindelser**. Ifølge Kommissionen kan det brede spektrum af opkaldstermineringstakster på mobilnettet på spidsbelastningstidspunkter hverken begrundes i de faktiske omkostninger ved opkaldsterminering eller i takstniveauet i forhold til de gennemsnitlige fastnet-til-fastnet takster. Kommissionen mener desuden, at faste takster på internetadgang bør fremmes og at de under alle omstændigheder skal tilbydes til nye udbydere, når de tilbydes til den etablerede operatørs videre distributionsled.
3. Fortsat høje priser på **faste kredsløb** samt lange leveringstider og manglende omkostningsæghed, især på hastigheder, der skal muliggøre **bredbåndsforbindelser og e-handel**. Efter Kommissionens opfattelse kan de mange forskellige takster i Fællesskabet og de bemærkelsesværdigt store forskelle i ventetider på levering kan ikke begrundes i forskellige omkostninger eller betingelser.
4. Vedvarende **skævheder i takster og prispres**. Ifølge Kommissionen bør de nationale tilsynsmyndigheder i nogle tilfælde sørge for at verificere de lovpligtige regnskaber hurtigt, efter at de afsluttes, samt sørge for at udstede overensstemmelsescertifikater, som markedet kan benytte.
5. **Nummereringspolitikken** bør fungere fuldt ud. Det er Kommissionens opfattelse, at man nu i alle medlemsstaterne fuldt ud bør have adgang til fast operatørvalg og forvalg af tjenesteydelser.

6. Forskellene i indførelsen af **anlægsrettigheder**. Der må gøres en større indsats for at fjerne usikkerheden med hensyn til de lokale og kommunale myndigheders rolle og for at lette indførelsen af tredje generation af mobiltjenester.
7. **Forbrugerbeskyttelse:** Overvågning af forbrugerspørgsmål bør efter Kommissionens mening styrkes, og forbrugerne bør nyde ligelig beskyttelse af deres interesser i hele Fællesskabet. Det gælder især tilsyn med tjenesteydelseernes kvalitet, prisgennemskelighed og kontraktspørgsmål, samt klage- og erstatningsmuligheder.

Der næres også betænkeligheder med hensyn til de **nationale tilsynsmyndigheders** struktur, og særligt deres beføjelser og mulighed for hurtig tvistbilæggelse. Lange appelprocedurer i de fleste medlemsstater medfører usikkerhed om lovrammerne og det kan udnyttes af nye udbydere. Adskillige tilsynsmyndigheder føler, at de er underbemandede eller at medarbejderantallet ikke svarer til etableringsplanen. Med det nye regelsæt får **tilsynsmyndighederne større ansvar**, og der må nu gøres en indsats for at fjerne disse bekymringer.

Mens der i rapporten henvises til forskelle i **udstedelsen af tilladelser og betingelserne for indførelse af tredje generationstjenester**, indeholder Kommissionens meddelelse af marts 2001 en nærmere redegørelse for dens holdninger. Hvad angår **international roaming** har Kommissionen foretaget undersøgelser i henhold til forordning 17/62, og særligt vedrørende hemmelige aftaler og urimeligt høje priser. Kommissionen kan ikke offentliggøre resultaterne af undersøgelserne, da proceduren ikke er afsluttet.

Syvende rapport om gennemførelsen af EU's lovpakke for telesektoren

INDHOLDSFORTEGNELSE

SAMMENDRAG OG HOVEDKONKLUSIONER.....	2
METODE OG MÅL.....	8
MARKEDSOVERSIGT.....	10
OVERSIGT OVER LOVPAKKENS GENNEMFØRELSE.....	14
Lovgivning i Europa inden overgangen til det nye regelsæt.....	14
De vigtigste uløste problemer i reguleringen af telesektoren i Europa	16
VIDERE RAPPORTERING.....	30

BILAG- {SEC(2001)1922}

1. DATA OM TELEMARKEDET

2. DATA OM LOVGIVNINGEN, INKLUSIVE GENNEMFØRELSEN AF DIREKTIVET OM TRANSMISSION AF TV-SIGNALER

3. OVERSIGT OVER GENNEMFØRELSEN I MEDLEMSSTATERNE

4. LISTE OVER OPERATØRER, FORENINGER OG ORGANISATIONER DER HAR DELTAGET I FORBEREDELSENE OG HØRINGERNE I FORBINDELSE MED DEN SYVENDE RAPPORT

2. METODE OG MÅL

2.1. Metode

I en række rapporter om gennemførelsen, som Kommissionen har fremlagt for Europa-Parlamentet og Rådet, har Kommissionen søgt successivt at undersøge, hvorledes direktiverne i den nuværende lovpakke om telesektoren, er blevet gennemført i den nationale ret, og om de regler, der er gennemført i den nationale lovgivning, anvendes effektivt. Rapporterne har også fremlagt data, hvorved man har kunnet identificere trends inden for væsentlige markedsaspekter som f.eks. vækstrate, takster på detailtjenester, faste kredsløb og samtrafik, adgang til abonnentledninger og de etablerede operatørers markedsandel.

Den femte og sjette rapport fokuserede specielt på fremskridt med gennemførelsen af væsentlige regulative krav vedrørende de nationale tilsynsmyndigheder, licensudstedelse, samtrafik, adgang til abonnentledet, forsyningspligt, mobiltjenester, takster, omkostningsregnskaber, faste kredsløb, nummerering, databeskyttelse og anlægsrettigheder. Rapporterne blev udarbejdet på basis af en række møder mellem Kommissionens tjenestegrene og markedsdeltagerne (nye og etablerede udbydere), repræsentanter for brugere og forbrugere, nationale tilsynsmyndigheder og ministerier, samt markedsdata fra tilsynsmyndighederne.

I forbindelse med udarbejdelsen af denne syvende rapport har Kommissionens tjenestegrene afholdt **forberedende bilaterale møder** med de samme aktører i de femten medlemsstaters hovedstæder, suppleret med **høringer** i Bruxelles, som repræsentative organer for markedsdeltagere, brugere og forbrugere, og de nationale myndigheder, inklusive konkurrencemyndighederne, var indbudt til. Høringerne fandt sted i september og oktober 2001. Medlemsstaterne blev opfordret til at fremsende skriftlige kommentarer til Kommissionen, som dannede basis for drøftelserne under høringerne, og disse var på forhånd tilgængelige på Kommissionens websted⁴. Markedsdeltagere og foreninger indsendte ligeledes skriftlige bemærkninger.

Markedsdata og data om lovrammerne blev indhentet fra de nationale tilsynsmyndigheder gennem et spørgeskema fra Kommissionens tjenestegrene. Spørgeskemaerne er kilden til de fleste af rapportens data, og viser situationen pr. 1. august 2001 med mindre andet er angivet.

Situationen på lovgivningsområdet er opgjort pr. 31. oktober 2001 med mindre andet er angivet.

2.2. Mål

I juli måned 2000 fremsatte Kommissionen **forslag til** Europa-Parlamentet og Rådet om **fem direktiver**, der fastlægger lovrammerne til regulering af markederne for elektronisk kommunikation og foranstaltninger vedrørende adgang og samtrafik, tilladelser, forsyningspligt og brugerrettigheder, samt databeskyttelse inden for telesektoren. Det nye regelsæt skal erstatte det nuværende rammegrundlag, som er baseret på de eksisterende direktiver. Et andet forslag til beslutning dækker koordinering af medlemsstaternes tiltag vedrørende frekvensspektrum. I december 2000 vedtog Europa-Parlamentet og Rådet et

⁴ http://europa.eu.int/information_society/topics/telecoms/implementation/index
<http://europa.eu.int/comm/competition/liberalization/others>

forslag til forordning om ubundet adgang til abonnentledninger, som trådte i kraft i begyndelsen af januar 2001.

Den 17. september vedtog Rådet fælles holdninger til fire af direktiverne. Endelig vedtagelse af hele det nye regelsæt kan derfor ventes snart, og gennemførelsen i national ret er fastlagt til senest femten måneder efter vedtagelsesdatoen.

Kommissionens indstilling har hele tiden været, at forudsætningen for, at det nye regelsæt kan gennemføres i national lov og gennemføres i medlemsstaterne er, at **de eksisterende lovrammer fungerer fuldt ud og effektivt**. Her lige inden det nye regelsæt vedtages, søger Kommissionen derfor præcist at fastslå, både horisontalt på europæisk plan og hvad angår den enkelte medlemsstat, hvilke aspekter af de eksisterende lovrammer, der ikke er tilstrækkeligt velgennemførte til, at de kan udgøre et solidt grundlag for det nye regelsæts gennemførelse.

Rapporten indeholder ligesom i tidligere rapporter en oversigt over **markedsudviklingen**, og kommer derefter med en række betragtninger vedrører gennemførelsen set i lyset af **overgangen til det nye regelsæt**, samt en oversigt over de **største uløste problemer i forbindelse med reguleringen af telesektoren** i Europa. Rapportens bilag indeholder en detaljeret markedsanalyse, regulative data og landekapitler med nærmere oplysninger om situationen på lovområdet i hvert land. Formålet i hele rapporten er om muligt at undgå, at gentage henvisninger til udviklingen som allerede er indeholdt i den sjette rapport, som findes på Kommissionens websted.

I 1999 fremlagde Kommissionen en rapport for Europa-Parlamentet og Rådet om anvendelsen af direktiv 95/47/EF⁵ (**direktivet om transmission af tv-signaler**). I bilag 2.3 til denne rapport fremlægger Kommissionen en opdateret vurdering af gennemførelsen og markedsudviklingen, som fastsat i direktivet.

Bilaget til den sidste rapport indeholdt et kapitel om WTO-gennemførelse i tredjelande. Kommissionen afholder høringer om emnet i løbet af november 2001 og vil aflægge separat rapport til medlemsstaterne i det rette forum i Rådet.

Det bør bemærkes, at Kommissionen er i gang med at foretage **sektorundersøgelser** i henhold til forordning 17/62 på markederne for faste kredsløb, abonnentnet og roaming.

⁵ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 95/47/EF om standarder for transmission af TV-signaler.

3. MARKEDSOVERSIGT

3.1. Markedsvækst

Teletjenestemarkedet er fortsat en **vigtig vækstfaktor i den europæiske økonomi**, til trods for de negative indikatorer fra de finansielle markeder. Sammenlagt havde de femten medlemsstaters nationale markeder en nettoværdi på 199 mia. EUR ved udgangen af 2000, og nettoværdien ventes at stige til ca. 218 mia. EUR ved udgangen af 2001, svarende til en **vækst på 9,5%**. Skønt det svarer til en nedgang på tre procentpoint i forhold til realvæksten i 2000, er det en svag stigning i forhold til den forventede vækstrate på 9% i den seneste gennemførelsesrapport. I perioden august 2000 til august 2001 blev brugere og forbrugere budt på et stigende udvalg af operatører og støt **faldende priser i almindelighed**. De **etablerede operatørers markedsandel var fortsat vigende** på alle fastnetmarkeder.

Markedssegmentet for mobiltjenester oplevede endnu engang den stærkeste vækst, som skønnes at nå op på ca. 22,3%. Markedet ventes at opleve en fremgang fra 67 mia. EUR ultimo 2000 til 82 mia. EUR ultimo 2001. I 2000 var realvæksten på 38,1% mod forventet 20%. Ved udgangen af 2001 forventes mobiltjenestemarkedet at tegne sig for 38% af det samlede telemarked i EU. Mens taletelefonimarkedet, herunder internetopkaldstjenester, fortsat udgør den største del af EU-markedet og vokser med ca. 51%, forbliver vækstraten på 2000-niveauet (2,7%). I nogle medlemsstater, bl.a. Spanien, Italien, Østrig og Finland, ligger taletelefonimarkedets værdi på niveau med eller overgås lidt af mobiltjenestemarkedets.

I 2000 brugte EU-borgere i gennemsnit 762 EUR pr. indbygger på teletjenester (herunder kabel-tv), hvilket er en stigning på 14%. I Danmark, Irland, Nederlandene, Østrig, Finland, Sverige og Det Forenede Kongerige var forbruget pr. indbygget højere end gennemsnittet, og i Spanien blev der registreret en særlig markant stigningstakt.

3.2. Mobiltjenester

Dækningsgraden for mobiltjenester vokser stadig meget kraftigt, og dækningsgraden i samtlige medlemsstater er betydeligt højere end sidste år. I august 2001 var der 36% flere abonnenter på mobiltjenester end for ét år siden. Den gennemsnitlige dækningsgrad udgør nu 73%, mens dækningsgraden er over 75% i Italien, Luxembourg, Nederlandene, Østrig, Portugal, Finland og Sverige.

De **førende mobiloperatørers gennemsnitlige markedsandel** er skrumpet ind siden 2000 til under 50% af markedet i to tredjedele af medlemsstaterne. Det er især mindre konkurrenter i Belgien, Nederlandene, Østrig, Finland og Det Forenede Kongerige, der har nydt godt af omfordelingen af markedsandele i det seneste år.

3.3. Operatørvalg

I tolv medlemsstater kan hele befolkningen vælge mellem mere end fem alternative operatører til **langdistance- og udlandsopkald**. I to medlemsstater (Belgien og Luxembourg) er udvalget mere begrænset. Nye godkendte operatører havde pr. 1. juli 2001 endnu ikke startet deres aktiviteter.

Situationen er mere udviklet hvad angår **lokalopkald**. Seks medlemsstater (Danmark, Irland, Østrig, Portugal, Sverige og Det Forenede Kongerige) rapporterer, at hele befolkningen kan vælge mellem mere end fem alternative udbydere, mens man i Spanien og Luxembourg kan vælge mellem tre og fem andre operatører. I andre medlemsstater kan henholdsvis 85%

(Italien), 40% (Belgien) og 22% (Tyskland) af befolkningen vælge mellem tre og fem operatører. Endelig kan kun 1% af Frankrigs befolkning reelt vælge ikke at foretage lokalopkald gennem den etablerede operatør. Situationen i Belgien, Spanien og Italien er blevet kraftigt forbedret i forhold til for et år siden.

Det alternative udbud af **direkte adgang** er ikke så udbredt: i Belgien, Tyskland, Frankrig, Nederlandene, Østrig og Det Forenede Kongerige er der en vis valgmulighed.

Der er sket en kraftig stigning i brugen af **fast operatørvalg**, idet ca. 110 operatører benytter fast operatørvalg til levering af lokalopkald til private brugere, 58% flere end sidste år, og 214 operatører benytter denne mulighed til langdistance- og udlandsopkald. **Frit operatørvalg**, som allerede i vid udstrækning benyttes til fremførelse af langdistance- og udlandsopkald, benyttes nu i stigende grad til levering af lokalopkald. Over 1000 nye udbydere har fået tildelt forvalgs-koder i EU.

3.4. Generel takstnedsættelse

Som led i den igangværende **takstudligningsproces**, som har betydet en stigning på 12% i den gennemsnitlige abonnementsafgift pr. måned i perioden 1997-2000, er den gennemsnitlige månedlige abonnementsafgift i EU steget med 7% for privatkunder og med 3% for erhvervs-kunder siden sidst år. De etablerede operatørers takster på lokalopkald har været stabile siden sidste år, med 42 cent for et 10 minutters opkald og 14 cent for et tre minutters opkald mod 13 cent sidste år. Der har imidlertid været betydelige takstforhøjelser i Portugal (en stigning på 100% for korte lokalopkald og på 30% for et 10 minutters opkald) og i Belgien og Frankrig (stigninger på hhv. 33% og 25% for tre minutters opkald). Belgien, Østrig, Det Forenede Kongerige, Portugal og Irland har de dyreste lokalopkald, og disse lande opkræver alle takster over EU-gennemsnittet for både tre-minutters og ti-minutters samtaler.

Samtidig fortsætter de etablerede operatørers takster for **langdistanceopkald** deres faldende trend, idet et tre-minutters opkald nu gennemsnitligt koster 40 cent mod 45 cent sidste år (et fald på 11% i forhold til sidste år og et fald på 45% i forhold til 1998). Prisen på et ti-minutters opkald er dalet fra 144 cent til 124 cent (en nedgang på 14% i forhold til sidste år og på 47% siden 1998). I løbet af 2000 blev priserne reduceret kraftigt i Belgien (med 60-70% alt afhængig af samtalsens varighed), Østrig (med 58%) og Grækenland (med ca. 30%). Der blev også foretaget prisreduktioner i Portugal, Italien og Spanien, som dog fortsat ligger over EU-gennemsnittet.

I de seneste år er EU's generelle månedlige omkostninger til **indenlandsopkald** (lokal- og langdistanceopkald og faste afgifter) faldet støt, fra 37,02 EUR til 32,75 EUR i perioden august 1998 og 2001 for privatkunder, inkl. moms, og fra 85,57 EUR til 68,54 EUR for erhvervs-kunder, ekskl. moms. I nogle medlemsstater blev der imidlertid registreret en stigning i privatkundernes samlede omkostninger til indenlandsopkald, især i det seneste år.

Hvad angår lokal- og langdistanceopkald, forstærkedes tendensen til at **reducere eller afskaffe prisforskelle på opkald over forskellige afstande** sidste år. Pr. 1. august 2001 er forskellige, afstandsbestemte takster i spidsbelastningsperioder (lokal-, regional- og landsdækkende opkald på hhv. 3, 50 og 200 km) blevet afskaffet i mindre medlemsstater, f.eks. Belgien og Danmark (det havde Luxembourg allerede gjort) mens de eksisterende takstforskelle i Østrig nu er ubetydelige. I Grækenland har den etablerede operatør afskaffet takstforskelle for lokal- og regionalopkald. Afskaffelsen af takstforskelle på opkald på 50 og 200 km, en proces som allerede var indledt i Irland, Italien, Nederlandene, Finland og Det Forenede Kongerige, og som for nyligt blev startet i Belgien, Danmark, Tyskland, Frankrig

og Sverige, er blevet konsolideret. Spanien og Portugal opkræver fortsat forskellige, afstandsbestemte takster.

Siden sidste år er omkostningerne til **udlandsopkald**, der fremføres af etablerede operatører, generelt faldet fra 1,43 EUR til 1,18 EUR for privatkunder (en nedgang på 17% siden 2000) og fra 1,02 til 0,81 EUR for erhvervskunder (et skred på 21% siden 2000). Omkostningerne er således faldet fra et 1998-niveau på 1,84 EUR og 1,33 EUR for hhv. privat- og erhvervskunder.

I august 2001 var der sket et fald i forhold til sidste år på hhv. 4% for private kunder og 4,6% for erhvervskunder i EU's gennemsnitlige omkostninger til en **sammensat kurv af indenlandske og internationale opkald**. Gennemsnitligt kan en tredjedel af de månedlige omkostninger henføres til faste afgifter (som inkluderer abonnementsafgift og en del af anlægsafgifterne) og to tredjedele kan henføres til takster på lokal-, langdistance-, og udlandsopkald, samt opkald til mobilnettet. Omkostningsfordelingen varierer imidlertid fra medlemsstat til medlemsstat, idet de faste afgifter udgør 58% af de månedlige omkostninger i Luxembourg og kun 23% i Grækenland.

Nye operatører tilbyder som regel betydeligt lavere priser end de etablerede selskaber, alt afhængig af typen af opkald og deres varighed. Nedenstående eksempler gives på grundlag af et begrænset antal tilbud fra andre operatører (jf. bilag 1.3).

Hvad angår langdistanceopkald, er en ny operatør i Tyskland 75% billigere end den etablerede operatør, mens taksterne hos nye udbydere i Belgien, Frankrig (for opkald af længere varighed), Spanien og Det Forenede Kongerige er mellem 36% og 56% billigere end de respektive etablerede operatørers. Derimod tilbyder den største nye operatør på det svenske marked takster, som kun ligger 10% under det etablerede selskabs takster, som dog er blandt de laveste i EU.

Hvad angår lokalopkald, tilbyder de nye operatører mindre, men alligevel betydelige, takstnedsættelser, på 25-29% i Tyskland, 12-18% i Frankrig og Det Forenede Kongerige, og ca. 8% i Sverige.

3.5. De etablerede operatørers markedsandele falder

De etablerede selskabers markedsandele, opgjort efter omsætningen, **fortsatte deres nedadgående trend inden for alle fastnetttjenester** i det sidste år. Det skønnes, at de etablerede operatører siden markedsliberaliseringen i gennemsnit har mistet ca. 10% af markedet for lokalopkald (alle lokalopkald), ca. 20% af markedssegmentet for langdistanceopkald, og 30% af markedet for udlandsopkald.

Den etablerede operatør har en andel på under 50% af detailomsætningen på udlandsopkald i én medlemsstat (Det Forenede Kongerige), mens den anslås at udgøre ca. 60% i tre medlemsstater (Tyskland, Italien og Sverige), og ca. 70-75% i yderligere tre medlemsstater (Frankrig, Irland og Nederlandene). Svindende markedsandele har været særligt iøjnefaldende i de lande, som foretog liberaliseringen pr. 1. januar 1998, f.eks. Tyskland, Frankrig, Italien og Nederlandene, samt Irland, som åbnede sit marked godt et år senere. Lavere markedsandele ses også inden for segmentet for **lokalopkald** (f.eks. sidder de etablerede operatører på ca. 70% af markedet i Tyskland og Det Forenede Kongerige, målt på detailomsætningen), skønt de etablerede operatører fortsat tegner sig for andele på 90-100% af markedet i mindst ti medlemsstater.

Bilag 1 og 2 indeholder figurer og tabeller, der illustrerer ovennævnte punkter. De suppleres af yderligere data om markedsværdier, dækningsgrader, markedsandele, detailtakster og takster på samtrafik og faste kredsløb.

4. OVERSIGT OVER LOVPAKKENS GENNEMFØRELSE

Dette afsnit indeholder generelle overvejelser i forbindelse med rapportens udarbejdelse og som vedrører de eksisterende lovrammer og overgangen til det nye regelsæt. Derefter følger en oversigt over de vigtigste betænkeligheder med hensyn til den praktiske gennemførelse af de nuværende lovrammer på europæisk plan.

I den forbindelse må det siges, at de **nationale tilsynsmyndigheder** uden undtagelser har forbedret deres overvågning af lovpakkens gennemførelse siden den sjette rapport, og at de har fortsat det samarbejdsmonter med andre europæiske tilsynsmyndigheder, som er forløberer til det fremtidige samarbejde i De europæiske tilsynsmyndigheders gruppe om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester.

4.1. Lovgivning i Europa inden overgangen til det nye regelsæt

For de nye operatørs vedkommende taler udfordringerne fra den nuværende markedsmæssige og finansielle situation til fordel for en **overgang i et jævnt tempo** til det mere fleksible lovrammer under det nye regelsæt. Det er klart noget, som medlemsstaterne bør overveje, særligt i forbindelse med tiltagene i det nye adgangsdirektiv. Heri fastslås det nemlig, at tilsynsmyndighederne skal gennemgå de aktuelle adgangs- og samtrafikforpligtelser i henhold til direktiverne om samtrafik, taletelefoni og faste kredsløb.

Derfor vil enhver lempelse af de nuværende forpligtelser, som det nye regelsæt, der er tilpasset et konkurrencedygtigt marked, åbner mulighed for, kun være passende efter at de nuværende lovrammer er **gennemført fuldt ud**. I en række medlemsstater har man for eksempel endnu ikke taget skridt til at sikre omkostningsægthed hvad angår ubundet adgang til abonnentledninger og prissætning på faste kredsløb. Under det nye regelsæt vil disse foranstaltninger først blive afskaffet, når det kan begrundes i en markedsanalyse foretaget af tilsynsmyndighederne. Kandidatlandene vil tilsvarende ikke kunne gennemføre det nye regelsæt før de har lagt grunden til det med de nuværende lovrammer.

Det står også klart, at de eksisterende lovrammer skal anvendes **konsekvent i hele Fællesskabet** før det nye regelsæt gennemføres, hvis man skal realisere målsætningen om lige konkurrencevilkår for alle markedsdeltagere i hele Europa, som fastsat i de nye direktiver. Der må udvises stor agtpågivenhed for at sikre, at reglerne om det indre marked overholdes, især hvis en række nye tjenesteydelser skal gøres rentable. En fragmenteret lovgivning vil helt klart hindre fremkomsten af europæiske operatører, som tilbyder tjenester over hele Europa. De europæiske operatører er i øjeblikket skuffede over de vedvarende forskelle på lovgivningsområdet, som de udsættes for som følge af deres aktiviteter. Det gælder f.eks. etablerede operatører, som samtidig også er nye operatører på markeder i andre medlemsstater.

Det er også vigtigt, at de forskellige aspekter af de eksisterende lovrammer **anvendes på en sammenhængende måde** i hver medlemsstat. For eksempel er principperne om takster, omkostningsregnskaber og ikke-diskrimination forbundet og kræver, at tilsynsmyndighederne har en konsekvent gennemførelsesstrategi. Tilsynsmyndighederne skal være udrustet med passende beføjelser og procedurer til at forhindre, at markedet overtages som følge af takstskævheder. Det kræver også, at der er en **klar adskillelse** af de funktioner, som varetages af myndigheder med reguleringsopgaver. En alt for indviklet ansvarsfordeling eller overlappinger skader ikke blot sikkerhed og sammenhæng i lovgivningen, men har også tendens til at være ressourcespild. Det er ligeledes vigtigt, at politiske hensyn ikke bruges som

begrundelse for indblanding i lovgivnings- og markedsprocessen, for eksempel i form af, at der indføres eller gives støtte til kunstigt lave takster i detailledet. Truslen mod konkurrencen på markedet er tydelig: på markedet for lokale bredbåndsforbindelser vil nye operatører blive udelukket fra markedet gennem en kombination af høje priser på ubundet adgang til abonnentledninger og samhusning, manglende samtrafik, den etablerede operatørs manglende levering af DSL-tjenester på engrosbasis og tilsynsmyndighedens tilladelse til den etablerede operatør om at udbyde egne DSL-tjenester til lave detailtakster.

De fleste medlemsstater har *omsat* princippet om **ikke-diskrimination** i deres nationale lovgivning i henhold til direktiverne (især direktiverne om samtrafik og faste kredsløb), men mange har ikke sikret en nærmere gennemførelse af princippet. Ikke-diskrimination betyder, at de etablerede operatører skal behandle nye operatører på lige fod med deres videre distributionsled. Tilsynsmyndighederne må derfor skride ind for at sikre, at lige behandling også omfatter formidling af information om introduktionen af produkter til detailhandelen. Det, der virker som lige behandling ved at gøre tilbud til engrosledet tilgængelige samtidig med tilbud til detailledet, må ikke undergraves ved, at den etablerede operatørs eget distributionsled underrettes herom før konkurrenterne. Nogle af de etablerede operatører er ved at gennemføre omstruktureringer, og det må ses som en positiv udvikling, når det fører til gennemskelighed og ikke-diskrimination.

Især de nye operatører og forbruger/brugerorganisationer efterspørger fortsat vejledning i **benchmarking og bedste praksis**. Benchmarking har vist sig meget nyttigt i forbindelse med overgangen til fuld verifikation af prisen på lovregulerede tjenesteydelser. Fortsat formel benchmarking gennem henstillinger, f.eks. vedrørende samtrafik, kan imidlertid virke imod hensigten, fordi det signalerer at omkostningsægte takster til en vis grad kan opnås uden at indføre principper om omkostningsregnskaber. Det er imidlertid vigtigt fortsat at offentliggøre data om samtrafik og priser på faste kredsløb, særligt afvigelser fra det loft, som 1999-henstillingen indførte⁶, samt om leveringstider. Det sikres gennem fortløbende gennemførelsesrapporter og dokumenter fra ONP-udvalget, som er offentligt tilgængelige. Det står også klart, at det er vigtigt at rapportere om bedste praksis, f.eks. vedrørende tilsynsmyndighedernes tvistbilæggelse og forbrugerprisvejledninger.

Det må fremhæves, at en række medlemsstater allerede nu anvender en række **konkurrencefremmende foranstaltninger** under det nye regelsæt, i den udgave, der blev vedtaget som fælles holdning den 17. september 2001. Et eksempel er nummerportabilitet på mobilnet, som er gældende i Danmark, Spanien og Det Forenede Kongerige, som træder i kraft i Italien i begyndelsen af 2002 og i Tyskland og Irland senere i 2002, og som skal åbne for konkurrence inden for et segment, hvor nogle tilsynsmyndigheder mener, at der ikke er nok konkurrence. Det er positivt, at man på forhånd skrider ind for at beskytte konkurrencen, frem for at lempe lovgivningen for tidligt.

4.2. De vigtigste uløste problemer i reguleringen af telesektoren i Europa

De følgende afsnit giver en oversigt over en række væsentlige horisontale problemer i forbindelse med reguleringen af telesektoren i medlemsstaterne. De mest kritiske spørgsmål, som myndighederne står over for, ud over kravet om at forbedre og tydeliggøre deres egne procedurer og arbejdsmetoder, er i øjeblikket **taksterne for opkaldsterminering på mobilnet, fast takst for samtrafik med henblik på internetadgang, konkurrence på abonnentnetmarkedet, særlig hvad angår bredbåndsforbindelser, prisen på og**

⁶ Kommissionens henstilling om samtrafiktakster for faste kredsløb på et liberaliseret telemarked C(1999) 3863, november 1999.

leveringstiden for faste kredsløb samt generelle takst- og omkostningsregnskabsprincipper. Indførelsen af tredjegerationsmobilnet er også et vigtigt spørgsmål i betragtning af disse nets betydning for markedets fremtidige udvikling. Emnet var genstand for en meddelelse fra Kommissionen i marts 2001⁷. Der er også fortsat en række spørgsmål omkring **nummerering, forsyningspligt, anlægsrettigheder og gennemførelsen af det telekommunikationsspecifikke databeskyttelsesdirektiv.**

4.2.1. De nationale tilsynsmyndigheder og klageordninger

For at sikre, at der er fri adgang til markedet, og for at skabe retssikkerhed er det nødvendigt, at de nationale tilsynsmyndigheder har klart definerede beslutningsbeføjelser, hurtige procedurer og afskrækkende sanktionsmuligheder, så de kan gribe effektivt ind over for de etablerede selskaber. Dette er ofte ikke tilfældet, og nye virksomheder på markedet efterlyser en mere aktiv holdning og flere forhåndsindgreb fra myndighedernes side. Et område, hvor manglende aktiv indgriben og/eller beføjelser fremhæves som et problem i næsten alle medlemsstater, er gennemførelsen af ubundet adgang til abonnentledninger. Hvad angår myndighedernes måde at fungere på, udtrykkes der bekymring over, at fordelingen af beføjelser mellem de relevante ministerier og de uafhængige myndigheder ofte er uklar, hvilket medfører, at indgreb fra myndighederne forsinkes. Det er navnlig et problem i Italien, for så vidt angår tilladelser, og i Østrig for så vidt angår frekvens- og nummerforvaltning. I Spanien betyder den brede fordeling af ansvarsområderne, at det er en kompleks opgave at koordinere myndighedernes beslutninger.

På et marked i hurtig udvikling forventer virksomhederne, at den nationale tilsynsmyndighed **løser konflikter** hurtigt. Man må imidlertid klart afveje hensynet til beslutningernes kvalitet på den ene side mod hensynet til hurtige beslutninger i takt med markedsudviklingen på den anden. I nogle medlemsstater har det etablerede selskab (og i visse tilfælde dets datterselskaber) kunnet høste fordel af at være først på markedet med DSL-tjenester, mens de nye virksomheder har været involveret i langvarige sager med myndighederne og domstolene. Det er tydeligvis også et problem, at myndighederne er utilbøjelige til at suspendere de etablerede operatørs indførelse af nye tjenester, særlig bredbåndsnet, hvis de derved risikerer at blive beskyldt for at blokere for udbredelsen af informationssamfundet. Den politiske støtte til indførelsen af højhastighedstjenester må også tage højde for, at det er nødvendigt at lette adgangen for nye virksomheder til dette vigtige nye marked.

I en række tilfælde er der bekymring over manglende håndhævelsesbeføjelser, navnlig beføjelser til at sikre, at de etablerede operatører retter sig efter tilsynsmyndighedernes beslutninger. Det lader til, at håndhævelsen hæmmes af langvarige og tunge procedurer i Frankrig, Italien, Østrig og Portugal og af svage sanktionsmuligheder især i Irland og Tyskland.

Et lignende problem er, at de etablerede selskaber tilsyneladende fortsat følger den strategi at **klage systematisk** over myndighedernes beslutninger (især i Tyskland, Grækenland, Spanien, Italien, Irland, Østrig, Finland, Sverige) på trods, at de i de fleste tilfælde har tabt klagesagerne. Retfærdig rettergang er et grundlæggende retsprincip, men de nationale tilsynsmyndigheder må sætte en stopper for urimelige forhalingsmanøvrer. Operatørerne udtrykker bekymring over langvarige klageprocedurer i Belgien, Tyskland, Nederlandene, Østrig og Finland. I Tyskland har den nationale tilsynsmyndighed suspenderet sin beslutning om indførelse af DSL-tjenester under afventning af domstolenes afgørelse i spørgsmålet om

⁷ Indførelse af mobilnet af tredje generation i EU: Status og vejen frem, KOM(2001)141 af 20. marts 2001.

suspension, og i Sverige har domstolene suspenderet den nationale tilsynsmyndigheds afgørelse om nedsættelse af taksterne for opkaldsterminering på mobilnet.

Det nye regelsæt for elektronisk kommunikation vil medføre nye komplekse opgaver for de nationale tilsynsmyndigheder, særlig med hensyn til at gennemføre markedsanalyser og udpege virksomheder med en stærk markedsposition på grundlag af dominanstesten. Det er derfor altafgørende, at de er **fuldt funktionsdygtige** i overensstemmelse med de nuværende lovrammer, hvad angår beføjelser, opgavefordeling, ressourcer og kvalifikationer. Visse af tilsynsmyndighederne har selv i løbet af høringerne gjort det klart, at de har behov for flere budgetmidler og mere personale. Nogle er endnu ikke nået op på det personaletal, der var fastlagt i de oprindelige etableringsplaner. Tabel 1 i bilag 2.4 viser en oversigt over tilsynsmyndighedernes økonomiske og personalemæssige ressourcer.

4.2.2. Samtrafik – opkaldsterminering på mobilnet

I en række medlemsstater er der tvivl om, hvor vidt der hersker konkurrencevilkår på **markedet for opkaldsterminering på mobilnet**. Selv om gennemsnitsprisen for opkaldsterminering på mobilnet i spidsbelastningsperioder i løbet af det sidste år er faldet med ca. 10% og nu ligger på 18,16 cent, er den ca. 10 gange så høj som den gennemsnitlige pris for samtrafik mellem faste net på dobbelttransitniveau. Naturligvis er der andre omkostningsfaktorer for mobilnet end for faste net, men prisforskellen er af en størrelsesorden, der er vanskelig at forklare.

Hvad angår **prisforskellene** fra medlemsstat til medlemsstat, er taksterne i spidsbelastningsperioder i tre medlemsstater (Grækenland, Italien og Portugal) ca. dobbelt så høje som i den medlemsstat, der har de laveste takster (Det Forenede Kongerige); i tre andre (Spanien, Frankrig og Finland) ligger de tæt på de højeste takster, mens de i endnu tre andre (Luxembourg, Østrig og Sverige) er blandt de laveste (se bilag 2.2). I oplysningerne her er der ikke taget hensyn til den britiske tilsynsmyndigheds seneste priskontrolrevision.

Myndighederne er generelt enige om, at problemet skyldes, at det er **den, der foretager opkaldet, snarere end den kaldte part, der i praksis betaler termineringsafgiften**. Fastnetoperatørerne hævder, at man kan få en ide om omkostningsniveauet for opkaldsterminering på mobilnet på et konkurrencepræget marked ved at tage halvdelen af omkostningerne ved et opkald inden for det pågældende mobilnet, og at man på denne måde kan afsløre diskriminerende takster.

På den anden side hævder mobiloperatørerne, at der er naturlige omkostningsbesparelser i forbindelse med opkald inden for samme net, at der er konkurrence i kraft af de mange forskellige måder at foretage opkald til modtageren på (via fastnet, mobilnet, IP-taletelefonti osv.), og at lavere mobiltermineringstakster sandsynligvis blot vil medføre en stigning i den andel af den samlede pris, som fastnetoperatørerne, især de etablerede selskaber, beholder, og dermed i deres fortjeneste. Desuden er der et konkurrencepres i og med, at erhvervsbrugere af mobiltjenester vil være tilbøjelige til at bruge den operatør, der tilbyder de laveste termineringstakster i de tilfælde, hvor erhvervs kunderne foretager et stort antal opkald fra faste net til mobilnet, f.eks. i form af opkald fra hovedkvarteret til en mobil salgseenhed. Omvendt fremføres det imidlertid, at mobiloperatørerne griber erhvervs kundernes prisfølsomhed an med målrettede pakker (f.eks. ved at anvende prisdiskriminering). Dertil kommer, at manglende nummerportabilitet på mobilnet og manglende integration af fastnet- og mobiltjenester medfører høje omkostninger for erhvervs kunder, der vil skifte mobiloperatør.

Myndighederne kan henholde sig til **ONP-reglerne** i direktiverne, herunder kravet om omkostningsægthed for operatører med en stærk markedsposition på det nationale marked for samtrafik, samt i en række tilfælde **konkurrence- eller andre reguleringsbeføjelser** ifølge nationale regler. Kommissionen er i øjeblikket i færd med at behandle en formel klage i henhold til traktatens artikel 82 (misbrug af en dominerende stilling) vedrørende en række mobilnetoperatører.

Der er i øjeblikket 9 reguleringsscenarier i Europa:

Frankrig, Irland, Sverige; Østrig indtil oktober 2001 ⁸	Tilsynsmyndigheden udpeger en eller flere mobiloperatører med en stærk position på det nationale samtrafikmarked, og pålægger dem krav om omkostningsægthed (i øjeblikket til revurdering i Østrig)
Belgien	Tilsynsmyndigheden udpeger en eller flere mobiloperatører med en stærk position på det nationale samtrafikmarked, og kræver takstnedsættelser baseret på en sammenligning af priserne i Europa.
Italien	Tilsynsmyndigheden udpeger en eller flere mobiloperatører med en stærk position på det nationale samtrafikmarked, men de anvendte takstkontrolforanstaltninger er ikke blevet ajourført.
Spanien	Tilsynsmyndigheden udpeger en eller flere mobiloperatører med en stærk position på det nationale samtrafikmarked, men har ikke afsluttet kontrollen af de lovpligtige regnskaber.
Portugal, Det Forenede Kongerige	Tilsynsmyndigheden udpeger ikke mobiloperatører med en stærk position på det nationale samtrafikmarked, men anvender sine konkurrencebeføjelser til at pålægge alle mobiloperatører krav om 'rimelige' eller 'forholdsmæssige' takster.
Danmark, Luxembourg, Nederlandene	Tilsynsmyndigheden udpeger ikke mobiloperatører med en stærk position på det nationale samtrafikmarked, og anvender heller ingen takstkontrolforanstaltninger.
Tyskland	Tilsynsmyndigheden udpeger ikke operatører med en stærk position, hverken på det nationale samtrafikmarked eller mobilmarkedet.
Grækenland	Tilsynsmyndigheden udpeger mobiloperatører med en stærk position på mobilmarkedet, men p.t. er der ikke udpeget nogen operatør med en stærk position på det nationale samtrafikmarked.
Finland	Tilsynsmyndigheden udpeger mobiloperatører med en stærk position på mobilmarkedet. Mobiloperatørerne opkræver en slutbrugerafgift (i modsætning til en samtrafikafgift) for terminering af opkald, der kommer fra et fast net.

Efter Kommissionens opfattelse kan et takstinterval, der fra medlemsstat til medlemsstat strækker sig **fra 12,44 til 23,69 cent** for opkaldsterminering på mobilnet i

⁸ I medfør af en beslutning af 5. november 2001 stiller den nationale tilsynsmyndighed ikke længere krav om omkostningsægthed for mobiloperatører (da der ikke er udpeget nogen operatører med en stærk markedsposition på det nationale marked for samtrafik), men anvender princippet om 'rimelige priser' i henhold til deres tvistbilægelsesbeføjelser.

spidsbelastningsperioder, ikke være begrundet i de faktiske omkostninger ved opkaldsterminering, og heller ikke i set i forhold til gennemsnitstaksterne for samtrafik mellem faste net. Myndighederne må derfor gribe ind over for urimeligt høje priser, enten på grundlag af samtrafikdirektivet eller deres beføjelser på konkurrenceområdet. Men selv om mobiloperatøernes styrke på de nationale mobilmarkeder og de nationale samtrafikmarkeder klart varierer fra medlemsstat til medlemsstat, illustrerer de forskellige anvendte reguleringsløsninger og spredningen i priserne på opkaldsterminering i spidsbelastningsperioder (jf. figur 8 i bilag 2.2), hvor store forskelle de nuværende regler kan give anledning til.

4.2.3. *Samtrafik – fast takst for opkaldsoprindelse med henblik på internetadgang*

Langt hovedparten af brugerne i Europa kobler sig i dag på Internettet via almindelige telefon- eller ISDN-linjer, også kendt som '**smalbåndsadgang**'. En hindring for større brug af Internettet er kundens bevidsthed om, at regningen stiger for hvert minut, han tilbringer på nettet, medmindre der tilbydes internetadgang til fast takst, dvs. en fast takst for ubegrænset brug. Mange af deltagerne på markedet betragter øget smalbåndsadgang som vejen til de tjenester af højere kvalitet, der udbydes via bredbåndsløsninger, navnlig DSL/ADSL (digitale abonnentledninger/asymmetriske digitale abonnentledninger) og kabel-tv-net. Hvis de etablerede operatører tilbyder slutbrugerne ubegrænset internetbrug til fast takst, er de ifølge ikke-diskriminationsprincippet forpligtet til også at tilbyde deres konkurrenter samtrafik til fast takst, så disse kan tilbyde de samme tjenester.

Efter at de britiske myndigheder i maj 2000 havde besluttet at kræve, at det etablerede selskab tilbyder **samtrafik til fast takst**, vedtog de i februar 2001, at fast takst for opkaldsoprindelse med henblik på internetadgang skal tilbydes på et højere niveau i nettet end ved lokalcentralerne, så det bliver nemmere for nye selskaber at tilbyde tjenester til fast takst, fordi de ikke længere behøver investere i kapacitet til at nå ud til lokalcentralerne. Ubegrænset internetadgang via smalbåndsforbindelser tilbydes i dag til detailpriser fra 21 EUR, og 40% af de 10 mio. husstande i Det Forenede Kongerige med internetadgang benytter sig af sådanne takstpakker.

I de øvrige medlemsstater er udviklingen gået langsommere på grund af forskellige faktorer. I Tyskland traf den nationale tilsynsmyndighed i november 2000 afgørelse om, at det etablerede selskab, hvis datterselskab tilbød et produkt til fast takst, skulle tilbyde konkurrenterne samtrafik til fast takst. Den etablerede operatørs datterselskabs tilbud om fast takst til slutbrugerne ophørte i marts 2001, og den etablerede operatør fik derefter medhold ved domstolen i sin klage over afgørelsen. I Nederlandene afgjorde tilsynsmyndigheden i november 2000, at det etablerede selskab skulle tilbyde konkurrenterne samtrafik til fast takst. Dette gjaldt i første omgang kun ISDN, men nu er der igangsat en høring om en udvidelse af tilbuddet. Den pris, som tilsynsmyndigheden fastsatte i april 2001, er blevet appelleret af det etablerede selskab. I Portugal blev der i december 2000 indført faste takster for det etablerede selskabs egne tjenester, men tilsynsmyndighedens beslutning om samtrafiktaksterne er blevet appelleret, dog uden at det har opsættende virkning.

Det etablerede selskab i Frankrig har fremsat tilbud til nye selskaber om samtrafik til fast takst på både lokalt og regionalt niveau, og tjenesten forventes at være til rådighed i begyndelsen af efteråret. I Spanien har tilsynsmyndigheden fastsat faste takster for samtrafik med henblik på internetadgang. I Belgien, Irland, Italien og Sverige er der igangsat eller annonceret undersøgelser af priserne på internetadgang.

Bilag 1.6 indeholder en analyse af priserne på opkaldsbaseret internetadgang for privatkunder og erhvervskunder, baseret på de internetpakker, der udbydes i medlemsstaterne.

4.2.4. *Konkurrence på abonnentnetmarkedet*

På topmødet i Lissabon erkendte Det Europæiske Råd på baggrund af konklusionerne af tidligere gennemførelsesrapporter, at en af forudsætningerne for at opnå **konkurrencedygtige bredbåndsforbindelser** er, at abonnentnetmarkedet åbnes for konkurrence. Et vigtigt element er ubundet adgang til abonnentledninger, herunder delt adgang⁹, som udgør en af en række forskellige adgangsmetoder, bl.a. kabel-tv-net, trådløse abonnentledninger og adgang til det etablerede selskabs bitstrøm¹⁰.

Gennemførelsen af **ubundet adgang til abonnentledninger**, som ifølge forordning 2887/2000¹¹ har været et krav siden januar 2001, har været meget skuffende. Der er offentliggjort standardtilbud på ubundet adgang, herunder også samhusning¹², i alle medlemsstater, men i Tyskland, Grækenland, Italien, Luxembourg og Portugal omfatter tilbuddene ikke delt adgang (tabel 1 i bilag 2.1 indeholder oplysninger om, hvornår standardtilbuddene er offentliggjort). I 10 medlemsstater er der indgået aftaler om fuld ubundet adgang, der involverer over 200 operatører, halvdelen heraf i Tyskland, hvor der blev indført krav om ubundet adgang i den nationale lovgivning i 1998. Antallet af abonnentledninger, hvortil der i praksis er ubundet adgang, varierer stærkt (se tabellen i dette afsnit), fra ganske få til et anseligt antal. I Irland og Luxembourg er der ingen abonnentledninger med fuld ubundet adgang. Delt adgang er kun indført i praksis i Belgien, Danmark, Finland og Sverige, om end det kun drejer sig om nogle få hundrede abonnentledninger. I Frankrig er der iværksat forsøg med delt adgang.

Det har været en kompleks opgave for alle parter at omsætte det politiske krav til virkelighed, og der har været en række forsinkelser. Tilsynsmyndighederne og operatørerne har måttet gennemgå en lynhurtig læreproces for at overvinde de praktiske vanskeligheder, særlig i forbindelse med **samhusning og prissætning**. Desuden er ubundet adgang til abonnentledninger udsat for præcis de samme faktorer, som har forsinket adgangen til f.eks. faste kredsløb til konkurrencedygtige priser og med ikke-diskriminerende leveringstider, dvs. bl.a. ringe tilsyn med omkostningsregnskabssystemer og langsommelige tvistbilæggelsesprocedurer. Hertil kommer, at visse etablerede selskaber tøver med eller er ude af stand til at give konkurrenterne fuld, ikke-diskriminerende og effektiv adgang til denne tjeneste, samt at de i kraft af deres relative størrelse, og i visse tilfælde statens interesser i selskabet, er i stand til at stå en vanskelig økonomisk periode igennem. Høje engangsomkostninger (samhusning, tilslutning af telefonledninger, investering i udstyr eller "backhaul"-forbindelser) er vanskelige at afskrive og har i vid udstrækning afskrækket nye selskaber fra at gå ind på markedet. Den økonomiske nedgang bør imidlertid ikke give de etablerede operatører en undskyldning for at forsinke virkeliggørelsen af ubundet adgang i håb eller forventning om, at det vil tvinge konkurrenterne ud af markedet. I det nuværende klima må de nationale tilsynsmyndigheder være ekstra på vagt over for dette aspekt.

⁹ Adgang til ikke-alespektret på det snoede kobberpar.

¹⁰ Det etablerede selskab installerer en højhastighedsforbindelse til kunden og giver tredjeparter adgang til denne forbindelse, så de kan levere højhastighedstjenester til kunden.

¹¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning 2887/2000 af 18. december 2000 om ubundet adgang til abonnentledninger

¹² Samhusning er tilrådighedsstillelse af den plads og de tekniske faciliteter, der er nødvendige for at huse og tilslutte det nye selskabs udstyr.

Samhusning, dvs. placering af nye selskabers udstyr i det etablerede selskabs anlæg, herunder aftaler om 'virtuel' samhusning eller 'fjernsamhusning', har vist sig at være et komplekst og tidkrævende spørgsmål. I Det Forenede Kongerige har de nye selskaber f.eks. udformet specifikationerne for samhusning, som siden har måttet revideres i lyset af de praktiske erfaringer. Den italienske tilsynsmyndighed valgte at løse spørgsmålene omkring samhusning, før man tog fat på at gennemføre ubundtet adgang. Det skønnes, at der i praksis er indført samhusning ved mere end 20% af alle hovedfordelere i Tyskland, ved 12,5% i Danmark, og i mindre omfang i andre medlemsstater. Figur 2 i bilag 2.1 viser andelen af hovedfordelere, hvor der var indført samhusning i juli 2001.

Selv om **antallet af abonnentledninger med fuld ubundtet adgang** foreløbig kun udgør en lille andel af det samlede antal abonnentledninger i Europa, er tallet dog stigende i Danmark (40.000 abonnentledninger), Tyskland (550.000), Italien (ca. 1.000, inkl. dem, der er leveret i forsøgsfasen), Nederlandene (6.650), Østrig (2.900) og Finland (40.000). Ubundtet adgang er også indført i praksis i Sverige (1.605 abonnentledninger) og i begrænset omfang i Det Forenede Kongerige (137). I Frankrig og Portugal er der forsøg i gang med ubundtet adgang.

På trods af de fremskridt, der er sket, går **gennemførelsen af den nye forordning** generelt for langsomt, og tempoet bør sættes op for at åbne abonnentnetmarkedet for konkurrence, navnlig det nye marked for bredbåndstjenester til slutbrugerne. Dette kræver, at de nationale tilsynsmyndigheder aktivt overvåger udviklingen, sætter bindende frister og indfører troværdige finansielle sanktioner over for etablerede operatører, der ikke opfylder kravene.

Det etablerede selskab tilbyder selv **højhastighedsinternetadgang til slutbrugerne** i 13 medlemsstater. Denne tjeneste har udviklet sig hurtigt hos de etablerede selskaber i Belgien, Danmark, Tyskland, Spanien, Italien, Nederlandene, Østrig, Finland og Sverige (set i forhold til selskabets samlede antal abonnentledninger). Ifølge ikke-diskriminationsprincippet¹³ skal de etablerede operatørers tilbud til slutbrugerne modsvares af engrostitbud til konkurrenterne. Der er indgået aftaler om levering af engrostitjenester til nye operatører i Danmark, Spanien, Italien, Østrig, Sverige og Det Forenede Kongerige, og der er forsøg i gang i Frankrig. Der udbydes desuden engrostitjenester i Belgien, Nederlandene og Portugal, og for nylig er de også blevet indført i Sverige, men tilbuddet er tilsyneladende endnu ikke blevet udnyttet af de nye selskaber. Der imidlertid kun to medlemsstater (Danmark, Det Forenede Kongerige), hvor antallet af højhastighedsforbindelser, som de nye operatører råder over, kan måle sig med det antal, som det etablerede selskab udbyder til slutbrugerne (se figur 5 i bilag 2.1). I syv medlemsstater (Belgien, Tyskland – hvor de nye operatører hævder, at det etablerede selskabs tjeneste udbydes til en pris, der ligger under kostprisen – Frankrig, Luxembourg, Nederlandene, Portugal, og Sverige) råder den etablerede operatør (i visse tilfælde sammen med dennes datterselskaber) over alle, eller så godt som alle, DSL-forbindelser. **Fordelen ved at være først på markedet** forstærkes yderligere i de tilfælde, hvor der ikke tilbydes delt adgang til abonnentledninger. I Tyskland, hvor det etablerede selskab i øjeblikket har 1,2 mio. DSL-kunder og sigter mod at tilslutte yderligere en million inden udgangen af 2001, tilbydes der hverken DSL-tjenester på engrosplan eller delt adgang. I de tilfælde, hvor DSL-tjenester tilbydes engros, påpeger de nye operatører, at tilbuddene normalt drejer sig om ADSL-tjenester, der ikke sætter dem i stand til at tilbyde deres SMV-kunder VDSL-tjenester, som bedre opfylder virksomhedernes behov.

Alle medlemsstater har taget meddelelsen fra Lissabon til sig, om at det er vigtigt at sørge for **billig internetadgang** som et springbræt til informationsøkonomien, men nogle har ikke

¹³ Artikel 16, stk. 7, i direktiv 98/10/EF (det nye taletelefonidirektiv); artikel 1, stk. 3, i forordning 2887/2000 (ubundtet adgang til abonnentledninger)

truffet tilstrækkelige foranstaltninger til at sikre, at der udbydes billig DSL-adgang på konkurrencevilkår. Hvis de etablerede operatører tilbyder kunstigt lave priser, kan det indebære ødelæggende priskonkurrence. Hvis det er regeringen eller myndighederne, der fastsætter kunstigt lave priser, kan det indebære en overtrædelse af ONP-rammernes takstprincipper. I begge tilfælde vil sådanne lave priser være tilbøjelige til at styrke det etablerede selskabs dominerende position og holde konkurrerende selskaber ude fra markedet. Desuden kan der opstå et prispres, hvis taksterne for ubundet adgang og delt adgang til abonnentledninger sættes for højt til, at de nye operatører kan opnå fortjeneste på deres egne detailtilbud. Der kan også opstå prispres som følge af forholdet mellem engrosprisen på bitstrømsadgang og den etablerede operatørs DSL-tilbud.

Tabel 2 – Oversigt over ubundtet og delt adgang samt bitstrømsadgang i Europa

	Standard tilbud på fuld ubundtet adgang	Standard tilbud på delt adgang	Den etablerede operatørs abonnent-ledninger (mio.)	Abonnent-ledninger med fuld ubundtet adgang	Abonnent-ledninger med delt adgang	Den etablerede operatørs DSL-forbindelser til slutbrugere	Den etablerede operatørs DSL-forbindelser til engros-salg ¹⁴
B	Ja	Ja	5,0	50 ¹⁵	24 ¹⁵	140.000 ¹⁵	- ¹⁶
DK	Ja	Ja	2,8 ¹⁷	40.000 ¹⁸	0 ¹⁷	45.000 ¹⁸	0 ¹⁷
D	Ja	Nej	39,6	549.167 ¹⁸	0	1.200.000	-
EL	Ja	Nej	5,6	76	0	0	0
E	Ja	Ja	17,9 ¹⁹	7 ¹⁹	0 ¹⁹	158.345 ²⁰	-
F	Ja	Ja	34,0	20	0	257.000	-
IRL	Ja	Ja	1,6	0	0	0	0
I	Ja	Nej	27,2	1.000	0	165.000	135.000 ²¹
L	Ja	Nej	0,3	0	0	1.000	0
NL	Ja	Ja	9,9	6.650 ²²	350	125.000	-
A	Ja	Ja	3,2	2.900	0	60.800 ¹⁷	8.000 ¹⁷
P	Ja	Nej	4,3	30 ²³	0	1.000	0
FIN	Ja	Ja	2,8 ¹⁹	40.000 ¹⁹	500-1.000 ¹⁹	35.000 ¹⁹	0 ¹⁹
S	Ja	Ja	6,0 ¹⁸	1.605 ¹⁸	160 ¹⁸	134.000 ¹⁸	38.000 ¹⁸
UK	Ja	Ja	35,0	137	0	54.000	45.000 ¹⁵

-: der foreligger ingen oplysninger

Kilde: De nationale tilsynsmyndigheder

Status pr. 31. oktober 2001

¹⁴ Omfatter ikke de højhastighedstjenester, som den etablerede operatør tilbyder nye selskaber på grundlag af fuld ubundtet adgang, delt adgang og gensalg.

¹⁵ Skøn

¹⁶ 32.000 forbindelser leveres via gensalg

¹⁷ Pr. 30. juni 2001

¹⁸ Pr. 30. september 2001

¹⁹ Pr. 15. oktober 2001

²⁰ Pr. 15. oktober 2001. Dette tal svarer til det antal forbindelser, der leveres til selskaberne i Telefónica-gruppen.

²¹ Antallet af engros-DSL-forbindelser, som de nye selskaber råder over, er imidlertid betydeligt lavere (skønsvist ca. 14.000) fordi engros-forbindelser sælges i partier.

²² Derudover leveres 116.000 forbindelser til KPN's bredbåndsdivision.

²³ Leveres på forsøgsbasis.

Der er vidt forskellige opfattelser i medlemsstaterne om, hvor stor en rolle **trådløse abonnentkredsløb** spiller med hensyn til at skabe større konkurrence på abonnentnetmarkedet. I nogle medlemsstater er det gået meget langsomt med at indføre **trådløse abonnentkredsløb**, men i andre lande, særlig Italien, betragtes denne løsning som et muligt alternativ til ubundet adgang til abonnentledninger og visse typer faste kredsløb, selv om de nye selskaber har klaget over usikkerhed omkring tilladelsesvilkårene og over forsinkelser. Der er udstedt et stort antal lokale tilladelser i Tyskland, Frankrig, Finland og Det Forenede Kongerige. I Belgien, Danmark, Grækenland, Spanien, Frankrig, Irland, Luxembourg, Østrig, Portugal og Det Forenede Kongerige er der udstedt landsdækkende tilladelser. En komplet oversigt findes i tabel 3 i bilag 2.1.

Reguleringsstrategien for trådløse abonnentkredsløb har også varieret meget fra medlemsstat til medlemsstat. Nogle tilsynsmyndigheder har udelukket det etablerede selskab fra at søge om tilladelser (Nederlandene; Italien for en fireårig periode) på grund af selskabets dominerende position på abonnentnetmarkedet. Generelt ser det ud til, at trådløse abonnentkredsløb på grund af omkostningerne bedst egner sig til at tjene erhvervskundernes behov, snarere end en bred privatkredsløb.

I otte medlemsstater (Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrig, Nederlandene, Portugal, Østrig og Det Forenede Kongerige – se figur 8 i bilag 2.1) anvendes **kabel-tv-infrastruktur** i dag til levering af taletelefonitjenester, og i 11 medlemsstater er mellem 60% og 100% af husstandene tilsluttet et kabel-tv-net (se figur 7 i bilag 2.1). Disse net skaber også konkurrence eller mulighed for konkurrence med hensyn til bredbåndsadgang. Dette vil få betydning for udbredelsen af andre adgangsformer, såsom ubundet adgang til abonnentledninger, og for den måde, hvorpå myndighederne søger at skabe balance mellem konkurrence på infrastrukturens side og på tjenestesiden.

Oplysninger om dækningsgrad og priser på bredbåndstjenester findes i bilag 1.6.

4.2.5. *Faste kredsløb*

Der er stor bekymring blandt nye operatører og virksomhedskunder over **prissætningen og leveringsvilkårene** med hensyn til faste kredsløb. Hvad angår de korte kredsløb, der bruges til tilslutning af virksomhedsnet samt bredbåndsadgang og e-handel, gælder bekymringerne især 2 Mbit/s-kredsløbene, der er de mest efterspurgte.

Men hensyn til **nationale faste kredsløb** varierer taksterne for **2 Mbit/s-kredsløb** stadig betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat: den årlige leje for 2 km-kredsløb strækker sig fra 13.360 EUR i Nederlandene til 1.950 EUR i Danmark; for 50 km-kredsløb strækker den årlige leje sig fra 35.300 EUR og 33.500 EUR i hhv. Spanien og Nederlandene til ca. 9.200 EUR i Sverige, og for 200 km-kredsløb er prisen helt oppe på 63.500 EUR i Spanien og over 50.000 EUR i Italien, Portugal og Det Forenede Kongerige, mens den er nede på ca. 12.700 EUR i Sverige.

Mellem august 2000 og august 2001 er **den gennemsnitlige leje i EU dog faldet med ca. 16% for alle 2Mbit/s-kredsløb, uanset længde**, med et betydeligt fald i Belgien, Spanien, Italien og Luxembourg.

Siden august 2001 har de gennemsnitlige **EU-priser på 2 km- og 50 km-kredsløb været på niveau med standardpriserne hos to amerikanske referenceselskaber**, Verizon og Pacific Bell, hvis priser generelt var stabile i det forløbne år. Desuden ser det ud til, at gennemsnitspriserne i EU for langdistancekredsløb er halvt så høje som standardpriserne i USA, men det bør dog bemærkes, at denne analyse ikke tager højde for eventuelle rabatter.

Hvad angår **internationale faste kredsløb**, skiller Grækenland og Det Forenede Kongerige sig ud med standardpriser for 64 Kbit/s-kredsløb, der er betydeligt højere end gennemsnittet for kredsløb til nærtliggende mål inden for EU og til USA. For 2 Mbit/s-halvkredsløbsforbindelser til nærtliggende EU-lande, fjerntliggende EU-lande og USA ligger standardprisen i Belgien, Grækenland, Spanien, Østrig, Finland og Det Forenede Kongerige, alt afhængigt af kabelføringen, mere end 50% over gennemsnittet.

Generelt fortsatte den gennemsnitlige årlige leje for **internationale halvkredsløb i EU dog med at falde i løbet af det sidste år**, hvor kredsløb til nærtliggende mål i EU uanset bithastighed udviste de største prisfald. Prisfaldet i løbet af det sidste år strakte sig fra 13% til over 30%. Set i forhold til tidligere år er der sket et prisfald på ca. 40 % for 64 Kbit/s- og 2 Mbit/s-kredsløb siden 1998 og et fald på 50% for 34 Mbit/s-kredsløb siden 1999. Sidste års prisfald på kredsløb til andre mål ser dog mere beskedent ud (ca. 7%), sammenlignet med faldet i løbet af de sidste to år. F.eks. med hensyn til 2 Mbit/s-halvkredsløb til USA faldt prisen i fem medlemsstater (Danmark, Grækenland, Luxembourg, Nederlandene og Portugal), men i de øvrige medlemsstater holdt standardtaksten sig på niveauet fra august 2000.

Taksterne for faste tilslutningskredsløb vedrører normalt kredsløb, der forbinder kunden (SMV, store virksomhedskunder) med nye operatørers net, og som hovedsagelig bruges til internetadgang og e-handel. De indgår normalt i det etablerede selskabs standardtilbud på samtrafik, undtagen i tre medlemsstater (Frankrig, Finland og Sverige).

Den månedlige leje for **faste tilslutningskredsløb på 2 og 5 km** varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. Hvad angår **64 Kbit/s-kredsløb** ligger lejen på 5 km-kredsløb i flertallet af medlemsstaterne tilsyneladende over det loft på 80 EUR/måned, der er anført i Kommissionens henstilling fra 1999. I seks medlemsstater ligger prisen på 2 Mbit/s –kredsløb over loftet på 350 EUR pr. måned. Afvigelserne fra henstillingens lofter er særlig markante i fem medlemsstater (Belgien, Spanien, Frankrig, Irland og Luxembourg) for begge kredsløbstyper. Der foreligger ingen oplysninger for Finlands vedkommende.

I fire medlemsstater (Spanien, Frankrig, Irland og Østrig) ligger lejen for **34 Mbit/s-kredsløb** over lofterne (op til fire gange højere for Irlands vedkommende) for både 2 km- og 5 km-kredsløb. I to medlemsstater (Portugal og Luxembourg, sidstnævnte på basis af skøn) overskrides loftet for 2 km-kredsløb. Der foreligger ingen oplysninger eller skøn på basis af detailtaksterne for Nederlandene og Finland.

For **155 Mbit/s-kredsløb** skiller Grækenland sig ud med priser, der er fire gange så høje som gennemsnitsprisen i EU. Også i Frankrig, Irland og Italien ligger priserne tilsyneladende over gennemsnittet. Der foreligger ingen oplysninger for Belgien, Luxembourg, Nederlandene og Portugal.

Med hensyn til **ventetiden på levering** af faste kredsløb viser den seneste rapport om faste kredsløb²⁴, der blev forelagt for ONP-udvalget den 10. oktober 2001, store udsving mellem medlemsstaterne²⁵. Den typiske leveringstid for 64 Kbit/s-kredsløb er mere end 5 måneder i Nederlandene, næsten 4 måneder i Irland, mere end 3 måneder i Østrig og mere end 2 måneder i Danmark, sammenlignet med 10 dage i Portugal og Finland. For 2 Mbit/s-kredsløb varierer leveringstiden fra ca. 7 måneder i Nederlandene og Østrig, 3 måneder i Irland, 2½ måned i Spanien, 2 måneder eller lidt mindre i Tyskland, Frankrig og Sverige, til

²⁴ Findes på Kommissionen websted, se fodnote 4.

²⁵ Bemærk, at rapporten om faste kredsløb påpeger, at der er metodemæssige forskelle, som begrænser rækkevidden af analysen og sammenligningerne mellem landene.

2-3 uger i Portugal og Det Forenede Kongerige. For 34 Mbit/s-kredsløb opleves der ventetider på mere end et år i Østrig, 4½ måned i Tyskland og 3½ måned i Det Forenede Kongerige. Portugal melder om leveringstider på 2-3 dage. Endelig strækker leveringstiden for 155 Mbit/s-kredsløb sig fra 3-4 måneder i Tyskland og Frankrig, 2½ måned i Danmark, Grækenland, Nederlandene og Østrig, ned til 20 dage i Det Forenede Kongerige.

Skønt priserne er faldende for kredsløb af alle hastigheder og afstande, og der ikke er nogen iøjnefaldende forskelle i forhold til standardpriserne i USA, lader **de store prisforskelle** mellem medlemsstaterne sig næppe forklare ud fra forskelle i omkostningerne. Det er ligeledes svært at forstå de **enorme forskelle i leveringstider på kredsløb** alle af hastigheder. Dertil kommer, at det typisk er vanskeligt for nye operatører at bevise, at de leveringstider, der gælder for dem, er diskriminerende i sammenligning med dem, der gælder for det etablerede selskabs egne afdelinger og datterselskaber. Men for det første er det klart, at selv ikke-diskriminerende ventetider er en større ulempe for de nye selskaber end for det etablerede, da kunderne vil være tilbøjelige til at holde fast ved deres oprindelige leverandør, det etablerede selskab. For det andet kan der også være tale om diskrimination i forbindelse med alle de betingelser og sanktioner, som den dominerende leverandør indfører i kontrakterne. De nye operatører kræver fortsat en mere aktiv indsats fra de nationale tilsynsmyndigheders side for at håndhæve ikke-diskriminationsprincippet, og de har foreslået, at der indføres strengere krav om indberetning og større åbenhed. Myndighederne bør også overveje at kræve, at der indgås aftaler om serviceniveauet, og indføre troværdige sanktioner mod operatører, der ikke opfylder lovkravene.

Endelig ydes der normalt rabat til meget store kunder som f.eks. mobiloperatører, og dette kan være begrundet i de lavere omkostninger ved at levere en stor mængde. Hvis der imidlertid ydes rabat under andre omstændigheder, kan der være tale om diskrimination og dermed konkurrencebegrænsende adfærd.

4.2.6. Mobiltjenester - udstedelse af tilladelser til og indførelse af 3G-systemer

I sidste års gennemførelsesrapport udtryktes bekymring for, at **udstedelsen af tilladelser** til mobiltjenester af tredje generation (3G) ikke ville være afsluttet i alle medlemsstater i tide til, at indførelsen af tjenesterne kunne begynde fra januar 2001. Det skal dog bemærkes, at UMTS-beslutningen ikke stiller noget krav om, at 3G-mobiltjenesterne lanceres fra den 1. januar 2001. Formålet med beslutningen var snarere at sikre, at tilladelsesprocedurene ikke kom til at fungere som en hindring for indførelse fra denne dato. Dette mål er nået i alle medlemsstater, bortset fra to (Irland, Luxembourg). En detaljeret statusoversigt over udstedelsen af 3G-tilladelser samt gebyrer og afgifter findes i tabel 1 og 3 i bilag 1.5.

Indførelses- og dækningsvilkårene varierer betydeligt fra den ene medlemsstat til den anden. Nogle tilladelser kræver, at indførelsen af tjenesterne begynder den 1. januar 2002, mens andre kun indeholder krav om dækningsgraden nogle år ud i fremtiden. Nogle medlemsstater (Spanien, Portugal) har i lyset af markedsvilkårene og den relative mangel på terminaludstyr truffet en formel afgørelse om at udsætte den indførelsesfrist, der var fastlagt i de oprindelige tilladelsesvilkår. Operatørerne i andre medlemsstater, navnlig Sverige og Det Forenede Kongerige, forventer, at indførelsen vil begynde i 2002 efter planen, dvs. i overensstemmelse med betingelserne i de nationale tilladelser. Nærmere oplysninger om indførelseskravene i medlemsstaterne findes i tabel 2 i bilag 1.5.

Der har været omfattende kritik af **forskellene mellem tilsynsmyndighedernes fremgangsmåder** i forbindelse med udstedelse af tilladelser til og indførelse af 3G-mobiltjenester. Disse forskelle skyldes det forholdsvist store spillerum, som de enkelte

tilsynsmyndigheder har under de gældende lovrammer. De er også resultatet af forskellige markedsstrukturer og –vilkår, geografiske og demografiske forhold og administrative kulturer i medlemsstaterne, samt tilsynsmyndighedernes nærmere vurdering af disse faktorer. **De vidt forskellige forhold risikerer imidlertid i praksis at forhindre, at der opstår lige konkurrencevilkår for tredje-generationstjenester.** Kommissionen har i sin meddelelse af marts 2001²⁶ fremlagt en række overvejelser om indførelsen af 3G-net under den gældende lovgivning. Der meldes om problemer med indførelsen af 3G-net i Belgien og Italien som følge af krav om lavere **grænser for elektromagnetisk stråling** end dem, der er fastlagt i Rådets henstilling²⁷. Det samme gælder Luxembourg, hvor der er fastlagt grænser for mobiltjenester, men ikke for andre radiosendere såsom radio- og tv-sendeudstyr. Der udtrykkes også bekymring i en række medlemsstater over problemer med at få lov til at placere antenner på grund af **lokalplanlægnings- og miljømæssige begrænsninger**.

4.2.7. Takster og omkostningsregnskab

Takstprincipperne og kravene om omkostningsregnskaber i liberaliserings- og ONP-direktiverne har to hovedformål: at sikre, at brugerne og forbrugerne betaler priser, der under overgangen til et fuldt liberaliseret marked er baseret på omkostningerne, og at forhindre dominerende leverandører i at udelukke nye selskaber fra visse markedssegmenter ved at anvende krydssubsidier fra andre segmenter, hvor konkurrencen er mindre. Efter den sjette rapport blev der indledt overtrædelsesprocedurer mod otte medlemsstater om mangelfuld gennemførelse af omkostningsregnskabsprincipperne i samtrafikdirektivet og taletelefonidirektivet²⁸. Ifølge de nationale tilsynsmyndigheders egen vurdering er taksterne endnu ikke fuldt udlignet i otte medlemsstater, selv om der i de fleste tilfælde ikke er nogen lovgivningsmæssige hindringer for takstudligning. I visse tilfælde vurderer Kommissionen dog, at der enten er lovgivningsmæssige/politiske barrierer for udligning eller prisskævheder som følge af manglende gennemførelse af takstprincipperne.

Prispres i forskellige segmenter af markedet er ifølge de nye operatører også stadig forholdsvis udbredt og anses af disse for at være et af de mest effektive midler til at udelukke dem fra markederne for højhastighedsadgang til Internet og taletelefoni. Apropos dette blev manglen på effektivt tilsyn og offentliggørelse af overensstemmelseserklæringer dokumenteret i den sjette rapport, og der blev indledt overtrædelsesprocedurer i en række tilfælde. Nye selskaber klager også over, at de har begrænset adgang til information om de parametre, der anvendes i omkostningsmodeller, såsom kapitalomkostninger, og uden disse kan de ikke have tillid til, at det etablerede selskabs regnskabssystemer opfylder lovkravene.

Med hensyn til **faste kredsløb** er de nye operatører bange for, at de etablerede selskabers omkostningsregnskabsmetoder ikke danner grundlag for en økonomisk sund prissætning af produkter til bredbånds- og e-handelsmarkedet, og at skævheder i prissætningen tyder på utilstrækkeligt tilsyn fra myndighedernes side.

Tabel 2, 3 og 4 i bilag 2.4 giver en oversigt over de nationale tilsynsmyndigheders vurdering af det aktuelle **takstudlignings- og takstreguleringsniveau** samt oplysninger om hvilke **omkostningsberegningemetoder** der danner grundlag for beregningen af samtrafiktakster,

²⁶ Se fodnote 7

²⁷ Rådets henstilling 1999/519/EF af 12. juli 1999 om begrænsning af befolkningens eksponering for elektromagnetiske felter (0 Hz-300 GHz), EFT L 199, 30. juli 1999, s. 59.

²⁸ Oplysninger om procedurerens aktuelle status findes på:
http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/droit_com

hvorvidt det kontrolleres, om kravene om omkostningsregnskaber overholdes, og hvornår der sidst blev offentliggjort en **overensstemmelseserklæring**.

Fire medlemsstater - Belgien for så vidt angår taletelefoni, Grækenland, Luxembourg og Finland – har endnu ikke sikret, at der er **overensstemmelse med omkostningsregnskabsystemet**, om end der i Finland er blevet gennemført en vis ad hoc-kontrol. I Finland stilles der ikke krav om omkostningsægthed for udlands- og langdistanceopkald samt visse lokalopkald, fordi man mener, at der er effektiv konkurrence på disse markeder. I to medlemsstater, Tyskland og Østrig, kontrolleres omkostningsoplysningerne af den nationale tilsynsmyndighed i forbindelse med individuelle sager om godkendelse af den etablerede operatørs takster og i sager om bilæggelse af tvister om samtrafik, men der foretages ingen årlig kontrol. I tre medlemsstater (Frankrig, Italien og Portugal) er der **ikke foretaget nogen kontrol af regnskaberne efter 1999**.

4.2.8. Nummerering

Kravene om frit operatørvalg, fast operatørvalg og nummerportabilitet betragtes i almindelighed blandt de nye operatører som de mest konkurrencefremmende foranstaltninger i lovpakken. Efter den femte rapport blev der indledt overtrædelsesprocedurer over for ni medlemsstater, hvor disse tjenester endnu ikke var fuldt til rådighed. Den aktuelle status med hensyn til indførelsen af tjenesterne i de forskellige medlemsstater fremgår af tabel 5 og 6 i bilag 2.4.

Frit operatørvalg og fast operatørvalg er ifølge de nationale tilsynsmyndigheder indført for alle opkaldstyper (lokal-, langdistance- og udlandsopkald, opkald til mobilnet og opkald til ikke-geografiske numre) i otte medlemsstater (Belgien, Danmark, Spanien, Irland, Italien, Luxembourg – dog ikke for langdistanceopkald - Østrig og Det Forenede Kongerige). Frit operatørvalg og fast operatørvalg er ikke indført for lokalopkald og opkald til ikke-geografiske numre i Tyskland og Frankrig, og heller ikke for ikke-geografiske numre i Nederlandene, Finland og Sverige. Portugal har fået udsat fristen til udgangen af 2001, men har gennemført alle former for nummervalg bortset fra for opkald til ikke-geografiske numre. Grækenlands forlængelse af fristen løber til udgangen af 2002.

Nummerportabilitet er indført for både geografiske og ikke-geografiske²⁹ numre i 12 medlemsstater (Belgien, Danmark, Tyskland, Spanien, Irland, Italien, Nederlandene, Østrig, Portugal, Finland, Sverige og Det Forenede Kongerige), men ikke for ikke-geografiske numre i Frankrig og Luxembourg. Grækenlands udsættelse af fristen løber også her til udgangen af 2002.

Procedurerne for fast operatørvalg anses stadig for at være for besværlige i to medlemsstater (Tyskland, Luxembourg). I en række medlemsstater har den etablerede operatør misbrugt oplysninger om kunder, der har valgt at benytte en konkurrerende operatørs tjenester ved hjælp af fast operatørvalg, til at forsøge at kapre kunderne tilbage.

Omkostningerne ved nummerportabilitet er et problem i Irland, Finland og Sverige, og det samme gælder omkostningerne ved fast operatørvalg i Finland.

²⁹ F. eks. alarmtjenester, ring-gratis-tjenester og særtjenester med overtaksering.

4.2.9. Forsyningspligt og forbrugerspørgsmål

De nye selskaber i de to eneste medlemsstater, der indtil videre har indført ordninger til finansiering af forsyningspligten (Frankrig, Italien), ser fortsat hellere, at forsyningspligten finansieres gennem **almindelig beskatning**. I mangel af dette foretrækker de en ordning, hvor de bidrager direkte til varetagelsen af forsyningspligten i stedet for eller som en del af deres bidrag til den udpegede leverandørs (normalt den etablerede operatør) varetagelse af forsyningspligten.

I en anden medlemsstat (Spanien) har den ansvarlige myndighed afvist det etablerede selskabs skøn over nettoomkostningerne ved at varetage forsyningspligten på 1,15 mia. EUR i 1999 og har konkluderet, at forsyningspligten ikke stillede selskabet dårligere i konkurrencen. Desuden har tilsynsmyndigheden udstedt retningslinjer for, hvordan beregningen af nettoomkostningerne skal foretages fremover.

Kun i tre medlemsstater (Frankrig, Italien, Det Forenede Kongerige) måler det etablerede selskab regelmæssigt **kvaliteten af taletelefonitjenesten** og offentliggør resultaterne. I Belgien, Østrig og Finland offentliggør tilsynsmyndighederne disse oplysninger, og for første gang i år vil dette også ske i Tyskland, Irland og Nederlandene. Tabel 7 i bilag 2.4 giver et mere fuldstændigt billede af medlemsstaternes indsats og af brugen af ETSI³⁰-standarder.

Efter offentliggørelsen af oplysninger i den sjette rapport om, at kravet om specificeret fakturering ikke var opfyldt i tilstrækkelig grad, indledte Kommissionen overtrædelsesprocedurer mod seks medlemsstater. Af disse har tre tilkendegivet, at de er i færd med at forberede indførelse af specificeret fakturering på anmodning og uden omkostninger for forbrugerne.

Forbrugerne klager stadig over manglende **åbenhed omkring fastsættelsen af priser på tjenesterne** samt omkring kontrakt- og faktureringsvilkårene. I Danmark har tilsynsmyndigheden oprettet et online-system til sammenligning af takstilbud, der kunne tjene som et eksempel på bedste praksis for de andre medlemsstater. Tilsynsmyndighederne i Spanien og Østrig offentliggør også sammenlignende prisoplysninger på deres websteder.

Alle medlemsstater undtagen Grækenland og Luxembourg offentliggør rapporter om takstudviklingen (se tabel 2 i bilag 2.4) i overensstemmelse med taletelefonidirektivet.

4.2.10. Anlægsrettigheder

Med hensyn til indrømmelse af anlægsrettigheder er der stadig problemer i en række medlemsstater på grund af de **mange forskellige lokale og regionale myndigheder med beføjelser på dette område**. I nogle medlemsstater (Belgien, Spanien, Italien, Luxembourg og Østrig) er det blevet vanskeligere at få tilladelse til at rejse mobilmaster. Dertil kommer, at tilsynsmyndighederne ikke altid sørger for, at der er mulighed for fælles brug af anlæg i de tilfælde, hvor der ikke indrømmes nye anlægsrettigheder.

I mange medlemsstater ligger spørgsmålet om anlægsrettigheder uden for de **centrale myndigheders** kompetenceområde. I sådanne tilfælde skal medlemsstaterne sikre, at kravene i lovpakken overholdes, også på lokalt og regionalt plan.

³⁰ Det Europæiske Institut for Telestandarder

I en række lande pålægges selskaberne yderligere byrder, enten direkte, som i Belgien, hvor der opkræves **skat for opsætning af mobilantenner**, eller indirekte, gennem høje graveafgifter (Italien) og afgifter til genoprettelse af vejstrækninger, der overstiger omkostningerne. I visse tilfælde (navnlig Italien) hersker der tvivl om, hvorvidt ikke-diskriminationsprincippet overholdes, når der indrømmes eksklusive eller særlige graverettigheder til selskaber, som de lokale myndigheder har direkte eller indirekte interesser i.

4.2.11. Databeskyttelse

Et nyt direktiv om databeskyttelse i telesektoren, der skal erstatte det gældende, er til forhandling i Europa-Parlamentet og Rådet. Hverken det gældende eller nogen af de kommende direktiver forhindrer medlemsstaterne i at træffe forholdsregler vedrørende den nationale og den offentlige sikkerhed og forsvaret, håndhæve de strafferetlige bestemmelser og forhindre uautoriseret brug af telekommunikationssystemet. Sådanne foranstaltninger ligger dog pr. definition uden for emnet for denne rapport.

Rapporten indeholder derimod ajourførte oplysninger om de spørgsmål, der hører under det gældende direktivs område, navnlig uønskede opkald og elektroniske henvendelser, opbevaring af teletrafikoplysninger og nummervisning (se bilag 2.4).

Der er indledt overtrædelsesprocedurer i en række tilfælde vedrørende gennemførelsen af det gældende direktiv. I ni tilfælde har den berørte medlemsstat truffet korrigerende foranstaltninger, mens fem af sagerne fortsat verserer.

5. VIDERE RAPPORTERING

Kommissionen vil fortsætte med at aflægge rapport om markedsudviklingen og gennemførelsen af lovgivningen. Fremover vil der i stigende grad blive lagt vægt på at undersøge, hvordan det går i medlemsstaterne med at omsætte det nye regelsæt for elektronisk kommunikation til national ret.

Kommissionen vil også fortsat tilskynde til at bruge ONP-udvalget og licensudvalget som forum for drøftelser af, hvordan de nuværende lovrammer videreudvikles, således som den har gjort det i forbindelse med forordningen om ubundet adgang til abonnentledninger. Hvor det er relevant, vil udvalgenes bidrag blive offentliggjort på Kommissionens websted.